

บทที่ 2

ระบบการอ้างอิงและบรรณานุกรม

แม้ว่าการจัดระบบของการอ้างอิงและบรรณานุกรมมีความแตกต่างและแยกจากกันค่อนข้างเด็ดขาด แต่ชื่อของผู้เขียนแหล่งที่อ้างอิงถึงถือเป็นส่วนที่ช่วยให้ระบบทั้งสองมีความเชื่อมโยงกันอยู่บ้างกล่าวคือส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของชื่อผู้เขียนที่ผลงานวิชาการนั้น ๆ อ้างอิงมักปรากฏในบรรณานุกรมของหนังสือหรือสื่อทางวิชาการประเภทอื่น ๆ ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น ด้วยเหตุนี้คู่มือการจัดทำต้นฉบับสำหรับการพิมพ์หนังสือหรือเอกสารทางวิชาการเป็นจำนวนไม่น้อยจึง กล่าวถึงวิธีการจัดระบบอ้างอิงและบรรณานุกรมไว้ควบคู่กัน (ดู The Chicago Manual of Style, 1982 เป็นตัวอย่าง)

ระบบการอ้างอิง

ระบบการอ้างอิงพื้นฐาน

การอ้างอิงทางวิชาการพื้นฐานแบ่งเป็น 2 ระบบสำคัญ คือ ระบบที่ใช้ในบรรดากลุ่มนักวิชาการสายวรรณคดี ประวัติศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่าระบบ ก. กับระบบที่นิยมใช้ในกลุ่มนักเขียนสายสังคมศาสตร์ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่าระบบ ข. (The Chicago Manual of Style, 1982, p. 439) ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่าง 2 ระบบ คือ ระบบที่ใช้กับหนังสือสายสังคมศาสตร์มีความเรียบง่ายกว่าโดยเฉพาะการอ้างอิงในเนื้อหาระหว่างการเขียน ความเรียบง่ายของระบบการอ้างอิงแบบสังคมศาสตร์เมื่อเปรียบเทียบกับระบบที่ใช้ในงานวิชาการด้านวรรณคดี ประวัติศาสตร์ และศิลปศาสตร์สามารถสรุปได้ดังนี้ (ดู Turabian, 1996, pp. 187-188; The Chicago Manual of Style, 1969, pp. 439-440)

1. การจัดทำรายการอ้างอิงระบบ ก. มักใช้คู่กับวิธีการอ้างอิงแบบเชิงอรรถ ขณะที่การจัดทำรายการอ้างอิงระบบ ข. ใช้คู่กับการอ้างอิงแบบย่อในวงเล็บแทรกในเนื้อหาของการเขียน ซึ่งสะดวกในการจัดทำต้นฉบับเพื่อการพิมพ์มากกว่า

2. การจัดทำรายการอ้างอิงระบบ ข. มีความง่ายและกระชับกว่าระบบ ก. ความง่ายและกระชับที่กล่าวถึงนี้ไม่ปรากฏชัดเจนสำหรับการจัดทำรายการอ้างอิงภาษาไทยเท่ากับภาษาอังกฤษ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการพิมพ์ชื่อบุคคลภาษาไทยไม่นิยมใช้อักษรย่อเหมือนกับใน

ภาษาอังกฤษ นอกจากนั้นการพิมพ์หรือเขียนภาษาไทยไม่มีการใช้ "ตัวนำตัวตาม" เหมือนกับภาษาอังกฤษ หากใช้การจัดพิมพ์รายการอ้างอิงภาษาอังกฤษเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบแล้วจะพบว่าโดยทั่วไปแล้วระบบ ข. มีความง่ายกระชับกว่าระบบ ก. ในหลายด้าน ดังนี้

- 2.1 ระบบ ข. ใช้อักษรย่อของชื่อตัวได้ ขณะที่ระบบ ก. กำหนดให้ต้องอ้างอิงถึงชื่อตัวเต็ม
- 2.2 ระบบ ข. ใช้ตัวนำตัวตามเฉพาะคำแรกของชื่อหนังสือ หรือบทความ และ คำเฉพาะส่วนระบบ ก. กำหนดให้ต้องใช้การพิมพ์ตัวนำตัวตามในทุกคำ
- 2.3 ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องหมายัญญะประภาสกับชื่อบทความในระบบ ข. แต่ต้องใช้กับระบบ ก.
- 2.4 การประยุกต์ใช้ระบบ ข. ของบางสำนักอนุโลมให้ละเว้น ชื่อรองของหนังสือได้ ขณะที่ต้องระบุชื่อหลักและชื่อรองของหนังสือสำหรับการอ้างอิงในระบบ ก.
- 2.5 ทำนองเดียวกัน ระบบ ข. อนุโลมให้ระบุเพียงชื่อหลักของผู้พิมพ์แต่หากใช้ระบบ ก. แล้วต้องอ้างอิงชื่อผู้พิมพ์อย่างครบถ้วน
- 2.6 ข้อแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือระบบ ข. ระบุปีพิมพ์ของหนังสือฯ ไว้หลังชื่อผู้เขียนฯ หรือใช้ปีพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดเรียงรายการอ้างอิงด้วย แต่ระบบ ก. นำปีพิมพ์ไประบุไว้ในตอนท้ายของการอ้างอิง

ตัวอย่างของการจัดทำรายการอ้างอิงของทั้งสองระบบต่อไปนี้จะช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นความแตกต่างของการอ้างอิงระบบ ก. กับระบบ ข. ได้ชัดเจนขึ้น (ดูภาพที่ 1.1)

อย่างไรก็ตามการอ้างอิงบางส่วนแบบระบบ ข. ของบางสำนักอาจกำหนดไว้ยุ่งยากกว่า อาทิ การอ้างอิงถึงชื่อผู้เขียน ที่มีจำนวนหลายคนซึ่งระบบ ข. บางสำนักกำหนดให้ต้องกล่าวถึงชื่อผู้เขียนตั้งแต่คนที่ 1 ถึงคนที่ 6 ก่อนจะใช้คำว่า "et al." ขณะที่ระบบ ก. บางสำนักอนุญาตให้ระบุเพียง 3 คน และตามด้วยคำว่า "et al." แต่กล่าวโดยรวมแล้ว การจัดทำรายการอ้างอิงระบบ ข. มีความสะดวกและง่ายกว่าระบบ ก. มาก

ภาพที่ 1.1 ระบบการอ้างอิงพื้นฐาน 2 ระบบ

ระบบ ก.

Wise, Penelope. "Money Today : Two Cents for a Dollar." *No Profit Review*. 2 (1987): 123-242.

Smith, John Q. *Urban Turmoil : The Politics of Hope*. New City : Polis Publishing Co., 1986.

ระบบ ข. (ประเภทที่ง่ายที่สุด)

Wise, P. 1987. *No Profit Rev.* 2 : 123-142.

Smith, J.Q. 1986. *Urban turmoil*. New City : Polis.

ที่มา: ปรับปรุงจาก Turabian, 1996, p. 184

สิ่งที่ทำให้การจัดทำระบบการอ้างอิงมีความซับซ้อนยุ่งยากมากขึ้นก็คือการประยุกต์ใช้ระบบทั้งสองยังแตกต่างกันไป ประเทศหรือสำนักต่าง ๆ พยายามปรับระบบการอ้างอิงให้เหมาะสมกับการใช้งานของตน เมื่อหนังสือและสื่ออื่น ๆ ที่ผลิตจากประเทศหรือสำนักต่าง ๆ เผยแพร่สู่สาธารณชนจึงมีความแตกต่างหลากหลายของระบบการอ้างอิงและก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้อ่าน ความจริงแล้วระบบที่แตกต่างหลากหลายเหล่านี้ต่างเป็นระบบการอ้างอิงที่เหมาะสมราบใตที่สามารถให้ข้อมูลสำหรับการตรวจสอบถึงแหล่งที่อ้างอิงได้อย่างถูกต้องชัดเจน

ระบบการอ้างอิง APA ที่ใช้ในโปรแกรมชุดนี้

เนื่องจากระบบการอ้างอิงมีความแตกต่างกันไป และการพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปให้ใช้กับทุกระบบเป็นไปได้ยาก ผู้พัฒนาจึงจำเป็นต้องคัดเลือกระบบการอ้างอิงหลักที่จะใช้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรม เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกระบบที่สำคัญคือ

- ต้องเป็นระบบที่เหมาะสมกับการเขียนหนังสือฯ ในสายสังคมศาสตร์
- สะดวกและง่ายแก่การจัดพิมพ์ต้นฉบับ

- สามารถประยุกต์ใช้กับการอ้างอิงภาษาไทยได้
- เป็นที่รู้จักและยอมรับกันอย่างกว้างขวาง
- ตรวจสอบรายการอ้างอิงได้ง่าย

จากหลักเกณฑ์ข้างต้นประกอบกับการได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนี้แล้ว จึงตัดสินใจเลือกระบบอ้างอิงแบบ APA เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรม โดยพื้นฐานแล้ว ระบบ APA หรือระบบของสมาคมจิตวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Psychological Association) มีลักษณะของการอ้างอิงแบบ ข. หรือระบบที่ใช้ในสายงานสังคมศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ระบบ APA ได้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับการจัดพิมพ์ผลงานในวารสารของสมาคม ระบบ APA ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางไม่เฉพาะสำหรับผู้ประสงค์จะเสนองานวิชาการให้ APA พิจารณา แต่วงการวิชาการสาขาต่าง ๆ ต่างยอมรับระบบ APA ให้ใช้สำหรับการจัดทำต้นฉบับ หนังสือ หรือ เอกสารทางวิชาการ สถาบันการศึกษาทั้งในประเทศ (ดู บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537, น. 1) และต่างประเทศ (ดู Andersen Library, 2004, pp. 1-6; University of Wisconsin-Parkside Library, 2003, pp. 1-6) ต่างใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการอ้างอิงหรือแนะนำให้นักวิชาการและนักศึกษาใช้สำหรับการจัดทำรายการอ้างอิง

หลักสำคัญของการอ้างอิงระบบ APA (ภาษาอังกฤษ)

1. รายการอ้างอิงระบบ APA แสดงเฉพาะผลงานที่มีการอ้างถึงในเนื้อหาเท่านั้น หรือกล่าวในอีกทางหนึ่งได้ว่าระบบ APA เป็นระบบที่ให้ความสำคัญกับรายการอ้างอิง (references) ไม่ใช่รายการบรรณานุกรม (bibliographies) และการสัมภาษณ์ก็ไม่ต้องแสดงไว้ในรายการอ้างอิง (อ้างถึงเฉพาะในเนื้อหาเท่านั้น)

2. ชื่อผู้เขียนฯ หรือเจ้าของผลงาน มีหลักการดังนี้

- 2.1 กลับชื่อสกุลขึ้นก่อน ตามด้วยตัวย่อของชื่อตัวและชื่อรอง
- 2.2 ใช้สัญลักษณ์ "&" แทน "and" เชื่อมระหว่างชื่อผู้เขียนคนสุดท้ายกับรองสุดท้าย
- 2.3 ในกรณีที่ผู้เขียนตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปให้ระบุชื่อผู้เขียนคนที่ 1 ถึงคนที่ 6 หลังจากนั้นใช้คำว่า "et al." ต่อจากชื่อผู้เขียนคนที่ 6

- 2.4 หากผู้เขียนฯ หรือเจ้าของผลงานเป็นหน่วยงานให้ระบุชื่อหน่วยงาน (และใส่เครื่องหมาย **มหัพภาคหรือจุด** หลังชื่อหน่วยงาน (กรณีเป็นบุคคลนั้นชื่อย่อภาษาอังกฤษต้องมีเครื่องหมาย มหัพภาคหรือจุด อยู่แล้ว)
- 2.5 หากไม่ระบุชื่อผู้เขียนฯ หรือเจ้าของผลงาน ให้นำชื่อเรื่องของหนังสือมาบรรจุไว้เพื่อไล่เรียงลำดับแทนชื่อบุคคลหรือชื่อหน่วยงานแทน
- 2.6 ในกรณีเป็นหนังสือที่ให้ความสำคัญกับบรรณาธิการในฐานะผู้เขียน ให้ใช้ชื่อบรรณาธิการเป็นชื่อผู้เขียนและระบุให้เห็นว่าเป็นบรรณาธิการไว้ในวงเล็บตามหลังชื่อ ตัวอย่างของการระบุชื่อผู้เขียนกรณีต่าง ๆ แสดงไว้ในตารางที่ 2.1 แล้ว

3. ปีพิมพ์

- 3.1 ให้ระบุไว้ในวงเล็บตามหลังชื่อผู้เขียนแล้วตามด้วยเครื่องหมาย มหัพภาค
- 3.2 ในกรณีไม่ระบุปีพิมพ์ให้ใช้ (n.d.). แทนเลข ค.ศ.
- 3.3 ในกรณีที่รายการอ้างอิง มีผลงานของผู้เขียนคนเดียวกันหลายชิ้น การจัดเรียงจะใช้ปี ค.ศ. เข้าช่วยโดยผลงานที่ตีพิมพ์ก่อนจะถูกจัดเรียงไว้ก่อนหน้า ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในปีต่อ ๆ มา
- 3.4 หากมีรายการอ้างอิงของผู้เขียนคนเดียวกันและตีพิมพ์ในปีเดียวกันหลายชิ้น ให้ใช้อักษร a b c d... ต่อท้ายปี ค.ศ. ไล่เรียงกันไปตามลำดับก่อนหลังตามการอ้างอิงในเนื้อหา เช่น Joseph, G. (1990a). สำหรับผลงานที่อ้างอิงก่อน Joseph, G. (1990b). สำหรับการอ้างอิงรายการตามมา ปีและอักษร a b c... ที่กำกับจะกลายเป็นเกณฑ์การจัดเรียงรายการอ้างอิงก่อนจะพิจารณาชื่อหนังสือ

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างการระบุผู้เขียนกรณีต่าง ๆ ในภาษาอังกฤษ

กรณี	สไตล์การอ้างอิง
1. ผู้เขียน 2-6 คน	Unwin, L.P. & Joseph, G. (1990). <i>Psychiatric care of ethnic elders</i> . Boston : Stronghope Press.
2. ผู้เขียน 7 คน หรือมากกว่า	Wolchik, S.A., West, S.G., Sandler, I.N., Tein, J. Coatsworth, D., Lengua, L., et al. (1990). <i>Psychiatric care of children</i> . Boston : Stronghope Press.
3. ผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ	March, J.S. & Curry, J.F. (Eds.). (1991). <i>Peace in Ireland</i> . Boston : Stronghope Press. กรณีบรรณาธิการคนเดียวใช้ (Ed.) แทน
4. ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน	Office of the Narcotics Control Board. (1991). <i>Alcohol, tobacco, and other drugs : Challenging myths</i> . Boston : Strong Hope Press.

ที่มา: ปรับปรุงจาก Department of History (University of Iowa), 2003; University of Wisconsin-Parkside, 2003

3.4 สำหรับข้อเขียนในนิตยสารและหนังสือพิมพ์ให้ระบุเดือน และวันที่ตีพิมพ์ หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารนั้น ๆ ด้วย เช่น (1993, July 15). หรือ (2000, November 10).

4. ชื่อหนังสือและบทความในหนังสือ

4.1 ชื่อหนังสือให้ระบุชื่อหลักและชื่อรองโดยให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่นำเฉพาะคำแรก ของชื่อหลัก และชื่อรองเท่านั้น (ดู 4 ในตาราง 2.2) ส่วนคำอื่น ๆ ในชื่อให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นเป็นคำเฉพาะ เช่นประเทศ Ireland (ดู 1 ในตาราง 2.1) ชื่อหนังสือให้พิมพ์ด้วยตัวเอียงเสมอ (ดูตาราง 2.1) ซึ่งโปรแกรมกำหนดตัวไว้อัตโนมัติแล้ว กรณีที่พิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง ให้ระบุครั้งที่พิมพ์ ตัวธรรมดา (ไม่เอียง) ไว้ในวงเล็บต่อท้ายชื่อหนังสือ

- 4.2 ชื่อบทความในหนังสือให้ใช้หลักการเดียวกับข้อ 1 แต่ให้พิมพ์ตัวธรรมดา (ไม่ใช่ตัวเอียง) และระบุชื่อบรรณาธิการของหนังสือฉบับนั้น ๆ พร้อมชื่อหนังสือที่บรรณาธิการอ้างอิง ชื่อบรรณาธิการไม่ต้องกลับชื่อสกุลขึ้นก่อน แต่ให้ใช้ตัวย่อของชื่อตัว และชื่อกลางตามด้วยชื่อสกุลเต็ม หลังชื่อบรรณาธิการให้ระบุ (Ed.) หรือ (Eds.) เพื่อแสดงให้ทราบว่าเป็นบรรณาธิการคนเดียวหรือมากกว่าหนึ่งคนแล้วแต่กรณี ดูตัวอย่างในตาราง 2.2

ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างการพิมพ์อ้างอิงถึงหนังสือและบทความในหนังสือรวมบทความ
ภาษาอังกฤษ

กรณี	สไตล์การอ้างอิง
1. หนังสือที่พิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง	Unwin, L.P. (1990). <i>Peace in Ireland</i> (2 nd ed.) Washington, D.C. : Academic Press. <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 5px;"> ↑ ชื่อหนังสือ ← ครั้งที่พิมพ์ </div>
2. หนังสือที่มีการปรับปรุง	Unwin, L.P. (1990). <i>Peace in Ireland</i> (Rev.ed.). Washington, D.C. : Academic Press.
3. บทความในหนังสือที่มีบรรณาธิการคนเดียว	Bjork, R.A. (1989). Socialization in the context of the family. In P.H. Mussen (Ed.). <i>Handbook of child psychology</i> . San Francisco : Jossey-Bass.
4. บทความในหนังสือที่มีบรรณาธิการมากกว่าหนึ่งคน	Gibbs, J. & Huang, L.N. (1991). Socialization in the context of the family. In H.L. Roediger & F.M. Craik (Eds.). <i>Handbook of child psychology</i> . San Francisco : Jossey-Bass. <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 5px;"> ↑ ชื่อหนังสือ ↑ บรรณาธิการ ← ชื่อบทความ </div>

ที่มา: ปรับปรุงจาก Department of History, 2003; University of Wisconsin-Parkside, 2003

5. ชื่อวารสาร นิตยสาร และสิ่งพิมพ์ที่มีวาระเผยแพร่แน่นอน

- 5.1 เฉพาะชื่อของสิ่งพิมพ์ในข้อ 5 นี้เท่านั้นที่ต้องพิมพ์ตัวใหญ่ นำตัวเล็กตามในทุกคำของชื่อ ส่วนชื่อของบทความที่อ้างถึงพิมพ์ตัวใหญ่ นำเฉพาะคำแรกและนามเฉพาะ
- 5.2 นอกจากระบุชื่อแล้วต้องระบุปีที่ (หรือเล่มที่) และฉบับที่พร้อมหน้าทีระบุบทความในสิ่งพิมพ์ที่อ้างอิงด้วย
- 5.3 การระบุปีที่ (หรือเล่มที่) และฉบับที่ มีหลักเกณฑ์ดังนี้
- กรณีที่วารสาร หรือนิตยสารไล่เลขหน้าต่อเนื่องกันไปในทุกฉบับที่จัดพิมพ์ในปีนั้น ๆ ก็ให้ระบุเพียงปีที่ (หรือเล่มที่) และหน้าที่ปรากฏบทความ
  - กรณีที่วารสารหรือนิตยสารที่ไล่หน้าจบในแต่ละฉบับ ให้ระบุ "ฉบับที่" ต่อจากปีที่ (หรือเล่มที่) พร้อมกับหน้าที่ปรากฏบทความ
- 5.4 กรณีบทความในหนังสือพิมพ์ ไม่ต้องระบุเล่มที่ (หรือปีที่) และฉบับที่

ตัวอย่างการอ้างอิงบทความในวารสาร นิตยสาร และสิ่งพิมพ์ในลักษณะเดียวกันแสดงไว้ในตารางที่ 2.3

6. สถานที่พิมพ์

- 6.1 หากเป็นสถานที่พิมพ์ในสหรัฐอเมริกาให้ระบุชื่อเมือง และตัวย่อของชื่อมลรัฐกำกับไว้ด้วยเสมอ (ดูตารางที่ 2.4) ยกเว้นเมืองต่อไปนี้ไม่ต้องระบุตัวย่อของมลรัฐเพราะเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว

Baltimore   Boston   Chicago   Los Angeles
New York   Philadelphia   และ San Francisco

- 6.2 ส่วนสถานที่พิมพ์ในประเทศอื่น ๆ ให้ระบุรายละเอียดชื่อของเมือง รัฐ (หรือจังหวัด) และประเทศไว้ด้วย (ดูตัวอย่างในตารางที่ 2.5) ยกเว้นเมืองต่อไปนี้ไม่ต้องระบุประเทศเพราะเป็นที่รู้จักกันดี

Amsterdam   Jerusalem   London   Milan   Moscow
Paris   Rome   Stockholm   Tokyo   และ Vienna

7. **ผู้จัดพิมพ์** APA กำหนดให้ระบุชื่อผู้จัดพิมพ์ให้ **สั้นกระชับ** โดยระบุชื่อมหาวิทยาลัย หน่วยงาน หรือ สำนักพิมพ์เท่าที่พอเพียงสำหรับการตรวจสอบ ให้ตัดคำประเภท Publishers, Co., หรือ Inc. ออก แต่คงคำว่า Books และ Press ไว้ในชื่อผู้จัดพิมพ์

ในกรณี que ผู้เขียนโดยเฉพาะกรณีที่เป็นหน่วยงาน เป็นผู้จัดพิมพ์เองให้ใช้คำว่า "Author" แทนชื่อผู้จัดพิมพ์ (ดูตัวอย่างในตารางที่ 2.5)

ตารางที่ 2.3 ตัวอย่างการอ้างอิงถึง(บทความใน)สิ่งพิมพ์ที่มีวาระเผยแพร่แน่นอนในภาษาอังกฤษ

กรณี	สไตล์การอ้างอิง
1. วารสารที่ไล่หน้าต่อเนื่องกันไป ทุกฉบับจบเล่ม (ในหลาย กรณีเป็นปีที่)	Bekerian, D.A. (1993). In search of the typical eyewitness. <i>American Psychologist</i> , 48, 574-576. ↑ ↑ ↑ หน้า ชื่อวารสารพิมพ์ตัวนำ เล่มที่ ชื่อบทความ ตัวตามทุกคำ
2. นิตยสารที่ไล่หน้าต่อเนื่องกันไป ทุกฉบับจบเล่ม (ในหลาย กรณีเป็นปีที่)	King, R.D. (1998, March 12). Should English be the law? <i>Atlantic Monthly</i> , 279, 55-64 . ↑ ↑ ↑ ชื่อ นิตยสาร เล่มที่ หน้า
3. วารสารที่ไล่หน้าจบในแต่ละฉบับ	Turow, J. (1994). Hidden conflicts : The case of self -coverage. <i>Journal of Communication</i> , 44 (2), 12-31. ↑ ↑ ↑ ↑ ฉบับที่ หน้า ชื่อวารสาร เล่มที่
4. หนังสือพิมพ์	King, R.D. (1997, March 12). Island of trouble. <i>The Washington Post</i> , pp. 2 , 16. ↑ ↑ ชื่อหนังสือพิมพ์ หน้าซึ่งกรณีนี้ไม่ต่อเนื่อง

ที่มา: University of Wisconsin-Parkside, 2003

ตารางที่ 2.4 ตัวย่อของชื่อมลรัฐในสหรัฐอเมริกาที่ต้องระบุนควบคู่กับเมืองที่เป็นสถานที่พิมพ์

รัฐ	ตัวย่อ	รัฐ	ตัวย่อ
Alabama	AL	Missouri	MO
Alaska	AK	Montana	MT
American Samoa	AS	Nebraska	NE
Arizona	AZ	Nevada	NV
Arkansas	AR	New Hampshire	NG
California	CA	New Jersey	NJ
Canal Zone	CZ	New Mexico	NM
Colorado	CO	New York	NY
Connecticut	CT	North Carolina	NC
Delaware	DE	North Dakota	ND
District of Columbia	DC	Ohio	OH
Florida	FL	Oklahoma	OK
Georgia	GA	Oregon	OR
Guam	GU	Pennsylvania	PA
Hawaii	HI	Puerto Rico	PR
Idaho	ID	Rhode Island	RI
Illinois	IL	South Carolina	SC
Indiana	IN	South Dakota	SD
Iowa	IA	Tennessee	TN
Kansas	KS	Texas	TX
Kentucky	KY	Utah	UT
Louisiana	LA	Vermont	VT
Maine	ME	Virginia	VA
Maryland	MD	Virgin Islands	VI
Massachusetts	MA	Washington	WA
Michigan	MI	West Virginia	WV
Minnesota	MN	Wisconsin	WI
Mississippi	MS	Wyoming	WY

ที่มา: American Psychological Association, 2001, p.218

ตารางที่ 2.5 ตัวอย่างการพิมพ์ชื่อสถานที่พิมพ์และผู้จัดพิมพ์

กรณี	สไตล์การอ้างอิง
1. สถานที่พิมพ์เป็นเมืองที่รู้จักกันดีในสหรัฐอเมริกา	<p>Gibbs, J.T. (1991). <i>Children of color</i>. San Francisco : Jossey-Bass.</p> <p>↑ ผู้จัดพิมพ์</p> <p>↑ เมืองที่รู้จักกันดีไม่ต้องกำกับด้วยตัวย่อมลรัฐ</p>
2. สถานที่พิมพ์เป็นเมืองที่ต้องระบุตัวย่อชื่อมลรัฐในสหรัฐอเมริกา	<p>Baccoby, E.E. (1989). <i>Relativity</i>. Hillsdale, NJ : Erlbaum.</p> <p>↑ ผู้จัดพิมพ์</p> <p>↑ ↑ ชื่อเมือง ตัวย่อมลรัฐ</p>
3. สถานที่พิมพ์นอกสหรัฐอเมริกา	<p>Bergmann, P.G. (1993). <i>The careful writer</i>. Toronto, Ontario, Canada : University of Toronto Press.</p> <p>↑ ↑ ↑ รัฐ ประเทศ เมือง</p>
4. ผู้เขียนเป็นผู้จัดพิมพ์	<p>National Statistical Office. (1999). <i>Labor Force Survey</i>. Bangkok, Thailand : Author.</p> <p>↑ ↑ ↑ เมือง ประเทศ ผู้จัดพิมพ์ซึ่งได้แก่หน่วยงานเป็นผู้เขียน</p>

ที่มา: ปรับปรุงจาก Andersen Library 2004 ; Douglas College Library (n.d.)

8. การอ้างอิงถึงแหล่งค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต ในปัจจุบันมีสิ่งพิมพ์หรือผลงานเป็นจำนวนมากที่นำขึ้นสู่อินเทอร์เน็ต ดังนั้นหากการค้นคว้าอาศัยการอ้างอิงจากวารสาร หนังสือ หรืออื่น ๆ จากอินเทอร์เน็ตแล้ว ต้องอ้างอิงถึงเว็บไซต์และที่อยู่ URL พร้อมทั้งวันเดือนปี ที่เข้าไปค้นคว้า ในกรณีที่อ้างอิงถึงผลงานบนเว็บไซต์โดยตรง (ไม่ใช่อ้างอิง หนังสือ วารสาร ฯลฯ ที่ปรากฏบนเว็บไซต์) ต้องระบุถึงวัน เดือน ปี ของการจัดทำหรือปรับปรุงเว็บไซต์นั้น ๆ ด้วย โปรแกรมชุดนี้ได้ออกแบบให้สามารถระบุชื่อเว็บไซต์และที่อยู่ URL ตามสไตล์ของ APA ไว้สำหรับการบันทึกข้อมูลการอ้างอิงของผลงานทุกประเภทแล้ว

การประยุกต์ใช้สไตล์ APA ในรายการอ้างอิงภาษาไทย

การจัดทำรายการอ้างอิงภาษาไทยโดยประยุกต์ใช้สไตล์ของ APA โดยทั่วไปยังคงต้องยึดถือรูปแบบของ APA โดยเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็น เครื่องหมายวรรคตอน ประเภทตัว การระบุสถานที่พิมพ์หรืออื่น ๆ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเขียนภาษาไทยแตกต่างไปจากภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงทำให้ต้องดัดแปลงสไตล์ของ APA ให้เหมาะสม กับภาษาไทย ในทางปฏิบัติแล้วการนำสไตล์ APA หรือสไตล์อื่น ๆ ที่มีต้นแบบเป็นภาษาอังกฤษมาประยุกต์ใช้ในภาษาไทย มักสะดวกกว่าการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากการเขียนภาษาไทยมีไวยากรณ์ที่ง่ายกว่า อาทิ ไม่มีการกลับเขียนนามสกุลขึ้นก่อนชื่อตัวไม่ว่ากรณีใด ๆ ไม่มีคำนามในรูปพหูพจน์ และไม่มีการเขียนแบบตัวนำตัวตาม

โดยทั่วไปแล้วการจัดทำรายการอ้างอิงเป็นภาษาไทยยังคงต้องยึดหลักสไตล์ APA โดยเคร่งครัด แต่สิ่งที่จำเป็นต้องเปลี่ยนมาใช้เป็นสไตล์ภาษาไทยที่กำหนดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ชื่อนุคคลให้เขียนด้วยชื่อเต็มของชื่อตัว ตามด้วยชื่อเต็มของนามสกุลทุกกรณี การเขียนชื่อในภาษาไทยไม่มีการกลับชื่อนามสกุลขึ้นก่อน และไม่มีการใช้ตัวย่อของชื่อตัว ด้วยเหตุนี้จึงไม่ต้องกังวลกับเครื่องหมาย จุลภาค (,) หลังชื่อสกุล และ มหัพภาค (.) หลังชื่อตัวย่อของชื่อตัว ดังเช่นในภาษาอังกฤษ
2. ใช้คำว่า "และคณะ" แทน "et al."
3. ใช้คำว่า "และ" แทนสัญลักษณ์ "&" ทุกกรณี
4. ระบุปีพิมพ์หรือปีที่จัดทำผลงานเป็น พ.ศ. แทน ค.ศ. ทุกกรณี
5. ใช้คำว่า "ไม่ระบุปีพิมพ์" แทน "n.d."
6. ใช้คำว่า "(บรรณาธิการ)" แทน "(Ed.)" หรือ "(Eds.)"
7. ใช้ "ใน" แทน "in" สำหรับการอ้างถึงบทความในหนังสือ
8. ใช้ "น." แทน "p." หรือ "pp."
9. กรณีที่มีผลงานของบุคคลเดียวกัน ที่จัดพิมพ์ในปีเดียวกันหลายเล่ม ให้ใช้อักษร ก ข ค ... ตามปี พ.ศ. แทนอักษร a b c ... เพื่อแสดงลำดับก่อนหลังที่ปรากฏในการอ้างถึงในเนื้อหาของผลงาน

10. ในกรณีที่ต้องระบุวัน เดือน ปี ของผลงาน เช่นกรณีการอ้างอิงถึงผลงาน ใน นิตยสาร ให้เรียงลำดับ วัน เดือน และเลขปีพุทธศักราชในทุกกรณี กล่าวคือไม่ต้องกลับ เดือน ขึ้นก่อนวันที่ และใช้เครื่องหมาย , คั่นระหว่างเดือนกับวันที่เหมือนในภาษาอังกฤษ

11. การระบุสถานที่พิมพ์ ให้แสดงเฉพาะชื่อจังหวัด เท่านั้น ส่วนผู้จัดพิมพ์คงใช้สไตล์ ของ APA คือตัดคำที่ไม่จำเป็นออก อาทิ คำว่า บริษัท จำกัด มหาชน แต่คงคำที่แสดงถึงการ พิมพ์ไว้ เช่น สำนักพิมพ์ การพิมพ์ บุ๊คส์ เป็นต้น

12. การค้นหาจากเว็บไซต์ ให้ใช้คำว่า "ค้นคว้าเมื่อ" แทนคำว่า "Retrieved" และ ใช้คำว่า "จาก" แทนคำว่า "from"

13. ในกรณีที่ผู้เขียน กับผู้จัดพิมพ์เป็นบุคคลหรือหน่วยงานเดียวกัน การระบุถึง ผู้จัดพิมพ์ให้ใช้คำว่า "ผู้เขียน" แทนคำว่า "Author" ในภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 2.6 ตัวอย่างการระบุผู้เขียนกรณีต่าง ๆ ในภาษาไทย

กรณี	สไตล์การอ้างอิง
1. กรณีผู้เขียน 2 คน	นิยม เป็นใหญ่ และ สมพร บุญมา. (2544). สันติภาพในไอร์แลนด์. กรุงเทพฯ : เม็ดฝน การพิมพ์.
2. กรณีผู้เขียน 7 คน หรือมากกว่า	นิยม เป็นใหญ่, สมพร บุญมา, นรา สิ้นธุ, บุญมา บุญขจร, สมร ศรีมา, นคร เฉลิมสุข, เฉลิม ดีเลิศ และคณะ. (2546). สันติภาพใน ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บุญขจร.
3. ผู้รวบรวม หรือบรรณาธิการ	สมพร บุญมา และ โฉมฉาย บดีเลิศ (บรรณาธิการ). (2547). สันติภาพในประเทศลาว. กรุงเทพฯ : เม็ดฝนการพิมพ์.
4. ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด. (2547). สุรา ยาสูบ และ ยาเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บุญขจร.

ตารางที่ 2.7 ตัวอย่างการพิมพ์อ้างอิงถึงหนังสือและบทความในหนังสือรวมบทความในภาษาไทย

กรณี	สไตล์การอ้างอิง
1. หนังสือที่พิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง	นิยม เป็นใหญ่. (2545). สันติภาพในพม่า (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ : เม็ดฝนการพิมพ์.
2. หนังสือฉบับปรับปรุง	สมพร บุญมา. (2546). สันติภาพในเขมร (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองการพิมพ์.
3. บทความในหนังสือที่มีบรรณาธิการ	สมพร บุญมา. (2547). การขัดเกลาทางสังคม. ใน นิยม เป็นใหญ่ และ นรา สินธุ์ (บรรณาธิการ). คู่มือนักสังคมวิทยา (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รุ่งโรจน์.

* กรณีพิมพ์ครั้งแรกไม่ต้องระบุ

ตารางที่ 2.8 ตัวอย่างการอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์ที่มีวารสารเผยแพร่แน่นอนในภาษาไทย

กรณี	สไตล์การอ้างอิง
1. วารสารที่ไล่หน้าต่อเนื่องกันไปทุกฉบับจนจบเล่ม (ในหลายกรณีคือปีที่)	นิยม เป็นใหญ่. (2545). สันติภาพในเวียดนาม. สังคมศาสตร์ยุคใหม่, 12, 112-120 ชื่อวารสาร เล่มที่ (หรือปีที่) หน้าทีระบุบทความ
2. นิตยสารที่ไล่หน้าต่อเนื่องกันไปทุกฉบับจนจบเล่ม (ในหลายกรณีคือปีที่)	นิยม เป็นใหญ่. (15 มีนาคม 2546). วิถีไทย. สังคมชาวบ้าน, 20, 55-60.
3. วารสารที่ไล่หน้าจบในแต่ละฉบับ	สมพร บุญมา. (2546). วิถีธรรม. สังคมศาสตร์ยุคใหม่, 13,(3), 12-20. ชื่อวารสาร เล่มที่ (หรือปีที่) ฉบับที่ หน้าทีระบุบทความ
4. หนังสือพิมพ์	โคมฉาย บดีเลิศ และ นิยม เป็นใหญ่. (17 มกราคม 2547). เกาะนุรธา. หนังสือพิมพ์ชาวบ้าน, น. 16, 26. หน้าทีระบุบทความ ชื่อบทความ ชื่อหนังสือพิมพ์

ระบบดรรชนี

การจัดทำระบบดรรชนีเพื่อช่วยในการค้นหาสาระ หรือประเด็นเฉพาะในหนังสือเล่มหนึ่ง ๆ แบ่งเป็น 2 ประเภทที่สำคัญ คือ

1. **ดรรชนีรวม** ระบบดรรชนีประเภทนี้ จะรวมเอาคำที่เป็นดรรชนีเรื่อง และชื่อบุคคลที่ปรากฏในหนังสือเล่มนั้น ๆ ไว้ด้วยกัน ทั้งดรรชนีเรื่อง และชื่อบุคคลจะถูกเรียงลำดับตามอักษรรวมกันไป ดรรชนีรวมเหมาะสมกับหนังสือที่มีชื่อบุคคลในเนื้อหาไม่มากนัก

2. **ดรรชนีแยกประเภท** หนังสือเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะที่มีเนื้อหาสาระและชื่อบุคคลเป็นจำนวนมากอาจอำนวยความสะดวกในการค้นหาให้กับผู้อ่านด้วยการจัดทำดรรชนีแยกประเภทไว้ในตอนท้ายเล่ม เป็นสองส่วนคือ ดรรชนีเรื่อง (subject index) และดรรชนีชื่อบุคคล (name หรือ author index)

ในเชิงเปรียบเทียบแล้วการจัดทำดรรชนีชื่อบุคคลจะง่ายกว่าดรรชนีเรื่อง ทั้งนี้เพราะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเลือกสรรชื่อบุคคลที่จะบรรจุในรายการเนื่องจากดรรชนีต้องบรรจุชื่อของบุคคลทุกชื่อไว้ แต่สำหรับการจัดทำดรรชนีเรื่องแล้วผู้จัดทำต้องคัดเลือกคำสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เพื่อนำมาบรรจุในรายการดรรชนี ความยุ่งยากของการจัดทำด้วยมือคือการต้องเฟ้นพินิจเพื่อค้นหาว่าคำคำนั้นบรรจุอยู่ในหน้าใดของผลงานบ้าง เพื่อจะนำเลขหน้ามาแสดงไว้ในดรรชนี ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้หนังสือหรือผลงานเป็นจำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะที่เป็นภาษาไทย ไม่มีการจัดทำดรรชนีไว้ท้ายเล่ม